

Fecr Yayınları: 578

CİHAD VE ÂLİM
-Cihad Literatürü ve Bedreddin İbn Cemâa-

Mehmet ÇOBAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Mesut TAY

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Eylül 2022

ISBN: 978-625-8304-25-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

CİHAD VE ÂLİM

-Cihad Literatürü ve Bedreddin İbn Cemâa-

Mehmet ÇOBAN

Ankara 2022

Mehmet ÇOBAN

1995 Yılında Őırnak Merkez Kobeyi köyünde doğdu. İlköğretimi köyünde okudu. 2012 yılında Siirt Anadolu İmam Hatip Lisesinden mezun oldu. Aynı yıl Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesini kazandı ve 2017 yılında lisans eğitimini tamamladı. 2017 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Hukukunda baŐladıėı Yüksek Lisans eğitimini 2020’de "İslām Hukukunda Cihad Literatürü ve Bedreddin İbn Cemāa’nın Cihadla İlgili Eserlerinin Değerlendirilmesi" isimli tezi ile tamamladı. Aynı yıl Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Hukukunda baŐladıėı doktora eğitimine devam etmektedir. Ocak 2019’ da Bitlis Eren Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi İslam Hukuku AraŐtırma Görevlisi kadrosuna atandı. Evli ve bir ocuk babasıdır.

“Eşim Halime ve Kızım Afife Reyhan’a...”

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	11
TABLolar / GRAFİKLER	12
ÖN SÖZ	13
GİRİŞ	15
I. Konu ve Metot	13
II. Kaynaklar	19
III. Cihad: Sözlük ve Terim Anlamları Çerçevesinde Anlam Dairesi	24
IV. Furu Fıkıh Kitaplarında Cihad Konusunun Ele Alınışı	29

BİRİNCİ BÖLÜM

İSLÂMÎ LİTERATÜRDE CİHADLA İLGİLİ ESERLER

I. Klasik Dönemde Yazılan Eserler	52
A. Kitaplar	52
B. Risaleler	72
II. Sömürgecilik Sonrasında ve Modern Dönemde Yazılan Eserler	76
A. Kitaplar	76
B. Risale ve Makaleler	97
1. Risaleler	97
2. Makaleler	100
III. Türkiye’de Cihadla İlgili Yapılan Akademik Çalışmalar	113
A. Tezler	113
B. Makaleler	120
IV. Müellifi Tespit Edilemeyen Eserler	141
V. Değerlendirme	143

İKİNCİ BÖLÜM

BEDREDDİN İBN CEMÂA: DÖNEMİ, HAYATI, İLMÎ ŞAHSİYETİ, ESERLERİ VE CİHAD İLE İLGİLİ ESERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. İBN CEMÂA’NIN YAŞADIĞI DÖNEM	153
A. Siyasî Vaziyet	153
B. İlmî ve Fikrî Vaziyet	162
II. İbn Cemâa’nın Hayatı ve İlmî Şahsiyeti	165
III. Eserleri	172

A. Tefsir ile İlgili Eserleri -----	173
B. Hadis ile İlgili Eserleri -----	174
C. Fıkıh ile İlgili Eserleri -----	176
D. Kalam ile İlgili Eseri -----	178
E. Tarih ile İlgili Eserleri -----	179
F. Arap Dili ile İlgili Eserleri -----	180
G. Eğitim-Öğretim ile İlgili Eserleri -----	180
H. Diğer Eserleri -----	181
IV. Cihad ile İlgili Eserlerinin Değerlendirilmesi -----	181
A. Tahrîrü'l-ahkâm fî tedbîri ehli'l-İslâm -----	183
1. Müellife Nispeti -----	183
2. Telif Sebebi ve Amaçları -----	184
3. Muhtevası -----	185
4. Kaynakları -----	223
5. Yöntemi -----	224
B. Müstenedü'l-ecnâd fî âlâtî'l-cihâd -----	226
1. Müellife Nispeti -----	226
2. Telif Sebebi ve Amaçları -----	227
3. Muhtevası -----	228
4. Yöntemi -----	230
5. Kaynakları -----	230
C. Tecnîdü'l-ecnâd ve cihâtü'l-cihâd -----	232
1. Müellife Nispeti -----	232
2. Telif Sebebi ve Amaçları -----	233
3. Muhtevası -----	234
4. Kaynakları -----	234
SONUÇ -----	235
KAYNAKÇA -----	241

KISALTMALAR

A.mlf.	: Aynı müellif
Bk.	: Bakınız
B.	: Bin, İbn
<i>DİA</i>	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Ed.	: Editör
Haz.	: Hazırlayan
H.	: Hicrî
İSAM	: İslâm Araştırmaları Merkezi
Nşr.	: Neşreden
Ö.	: Ölüm tarihi
S.	: Sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sy.	: Sayı
Thk.	: Tahkik Eden
Trc.	: Tercüme Eden
Ty.	: Tarih Yok
Vb.	: Ve benzeri
Vd.	: Ve diğerleri, ve devamı
Y.y.	: Yayın yeri yok
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

TABLÖLÄR

- Tablo 1:** Hanefî Fûrû Eserlerinde Cihad Konusunun Başlıkları---- 36
Tablo 2: Őâfî Fûrû Eserlerinde Cihad Konusunun Bařlıklar----- 40
Tablo 3: Mâlikî Fûrû Eserlerinde Cihad Konusunun Başlıkları---- 43
Tablo 4: Hanbelî Fûrû Eserlerinde Cihad Konusunun Başlıları---- 49

GRAFİKLER

- Grafik 1:** Yûzyıllara Göre Cihad Yazımı----- 146
Grafik 2: Bölgelere Göre Cihad Yazımı----- 149
Grafik 3: Mezheplere Göre Cihad Yazımı----- 150

ÖN SÖZ

Cihadın mana, boyut ve uygulamasına bakıldığında genel olarak *Allah yolunda can ve mal ile mücadele etmek* şeklinde tanımlanabilir. Cihad, Kur'an ve sünnetin üzerinde önemle durduğu temel meselelerden biri mahiyetindedir. Bu durum ilk dönemlerden günümüze kadar bu konu etrafından zengin bir literatürün oluşmasını sağlamıştır. Bu çalışma, ilk asırlardan günümüze kadar cihad alanındaki literatürü ve bu sahada temsil gücü yüksek bir Şâfiî fakihi olan Bedreddin İbn Cemâa'nın ilgili eserlerinin incelenmesini konu edinmektedir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında şüphesiz pek çok kişinin yardımı ve desteği olmuştur. Bu çalışmayı meydana getirmemde vaktini ve emeğini benden esirgemeyen, konu seçimimden son okumasına kadar beni sabırla yönlendiren değerli danışmanım Doç. Dr. Nail Okuyucu'ya teşekkürü borç bilirim. Çalışmayı okuyup planı, kaynakları ve üslubu hakkında değerli tashih ve tenkitlerde bulunan Doç Dr. Özgür Kavak ve Dr. Öğr. Üyesi Hamdi Çilingir'e katkılarından ötürü şükranlarımı sunarım. Çalışmamın başından son gününe kadar her türlü desteğini gördüğüm dostum Arş. Gör. Muddessir Demir'e hususen teşekkür ederim. Çalışmanın muhtelif kısımlarını okuyarak değerli tashih ve tenkitlerde bulunan kıymetli meslektaşlarım ve dostlarım Arş. Gör. Cevat Doğmaç ve Arş. Gör. Muhammed Salih Aslan'a müteşekkirim. Son olarak, dualarıyla her zaman yanımda olan aileme, hoşgörüsü ve desteğiyle beni yalnız bırakmayan eşim Arş. Gör. Halime Çoban'a da sonsuz şükranlarımı ifade ediyorum.

Mehmet Çoban

Tatvan 2022